

OLET
TÄYTTÄNYT
RUUMIINI
TULELLA

EROOTTISEN RUNOUDEN ANTOLOGIA

TOIMITTANUT SINIKKA VUOLA

WSOY

Olet täyttänyt ruumiini tulella

Eroottisen runouden antologia

TOIMITTANUT SINIKKA VUOLA

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ • HELSINKI

Kiitos Taiteen edistämiskeskukselle sekä

WSOY:n kirjallisuussäätiölle

© SINIKKA VUOLA JA WSOY SEKÄ KUKIN RUNOILIJA

OMIEN RUNOJENSA OSALTA 2017

ISBN 978-951-0-41591-7

PAINETTU EU:SSA

Lukijalle

TÄMÄ ANTOLOGIA on katsaus 2000-luvulla julkaistuun suomenkieliseen eroottiseen runouteen. Vastaavaa ei ole aiemmin toteutettu: mukana on lähes 240 runoa yli sadalta runoilijalta. Antologian vanhimmat runoilijat ovat syntyneet 1920-luvulla, nuorin puolestaan vuonna 1990.

Antologia on samalla läpileikkaus 2000-luvun suomalaisesta runoudesta: teos sisältää runoja lähes kolmenkymmenen eri kustantamon julkaisuista. Materiaaliksi valikoituivat elossa olevien suomenkielisten runoilijoiden kokoelmat. Pois rajattiin lehdissä, antologioissa ja omakustanteina ilmestyneet runot. Mukana on runoja ajanjakson jokaiselta vuodelta.

*

Tätä työtä varten kävin läpi vuodesta 2000 vuoden 2017 alkuun asti julkaistut runot ja poimin niistä temaattisesti sopivia tekstejä. Luku-urakka oli, aihepiiri huomioon ottaen, myös varsin hauska kokemus: runojen monipuolisuus ja eroottisen mielikuvituksen kirjo yllättivät ja riemastuttivat koko toimituskuntaa (johon lisäkseni kuuluivat **Mikko Rouhiainen** ja **Anna-Riikka Carlson**). Eroottisen ilmaisun rajoja myös testataan ja venytetään samalla, kun runon muotokielen kanssa leikitellään, mikä näkyy esimerkiksi **Esa Hirvosen** palindromeissa (kokoelmasta *Takana kapakan akat*, Savukeidas, 2002) tai tekijäpari **Marko Niemen** ja **Miia Toivion** »huohottavassa» tautogrammissa (tekstissä, jossa kaikki sanat alkavat samalla kirjaimella) »Haalistunut haamu haaveilee» (Poesia, 2012).

Toimituspalavereissa keskusteltiin innokkaasti rajanvedoista ja tulkinnoista. Koska aihe johdatteli lukemista, jossakin vaiheessa lukuprosessia melkein runo kuin runo vaikutti liittyvän erotiikkaan tai problematisoivan sitä – vaikka teksti olisi ilmitasolla käsitelty säätä tai historiallisia kaupunkoja. Ikkuna merkitsi kaipausta, vuodenaika intohimoa – kaikki sanat tuntuivat viittaavan toiveeseen tai pelkoon ihojen kohtaamisesta.

Runo luo yhteyksiä odottamattomien asioiden välille eikä useinkaan sano sanottavaansa suoraan. Sen ydintä ei tavoiteta loogisella päättelyllä, vaan runolle tyypillisen, intuition johdatteleman kokemuksellisen antautumisen kautta. Samasta syystä eroottinenkaan aines ei yleensä täytä koko runoa, vaan käyttäytyy kuten muutkin runolliset elementit: se vihjailee ja välähtelee kaiken sanotun ja vaietun läpi. Ellipsi eli poisjättäminen on tavallista, ja varsinainen asia ilmaistaan usein rytmin, äänteiden, taukojen, toistojen ja typografian keinoin: runossa rivien välit ja valkoinen tila ovat yhtä aktiivisia kuin mustat kirjoitusmerkit.

*

Mikä tekee runosta eroottisen? Eroottinen on yksityistä ja intiimiä, yhdistävää ja yleistä. Se on sekä hyvin konkreettista että täysin abstraktia. Mikä on rakkautta, mikä erotiikkaa? Monissa runoissa raja on hyvin hienovarainen, eikä ihme: romanttisessa rakkaudessa harvoin ollaan liikkeellä platonisessa hengessä. Ja kuitenkin toimituskunta usein osasi tehdä nopeasti eron *rakkausrunon* ja *eroottisen runon* välillä, vaikka näillä on taipumusta sekoittua toisiinsa.

On itsestään selvää, että runovalinnat ovat subjektiivisia: jokainen lukee runoa ikiomalla tavallaan, ja vieläpä eri elämäntilanteissa ja tunnetiloissa eri tavalla. Toimituskunta valitsi useiden keskustelujen jälkeen antologiaan mielestään kiinnostavimmat ja eroottisimmat. Toimituskunta keskusteli myös runoista, joissa ei suoraan hyödynnetty eroottista kuvastoa mutta jotka herättivät eroottista vastakaikua lukijassa: ne otettiin antologiaan mukaan. Jokaiselta tekijältä otettiin

yhdestä neljään runoa. Ne on valittu yhteistyössä runoilijoiden kanssa. Joissakin tapauksissa tekijät ovat halunneet toimituskunnan ehdotusten asemesta toiset runot: nämä toiveet on otettu huomioon.

*

Yksittäisten tekstien järjestäminen mielekkääksi antologiakokonaisuudeksi on haastavaa: temaattiset tai tyylilliset osiokarsinat ovat helposti väkinäisiä ja teennäisiä. Tämän vuoksi halusin, että eroottisen nykyrunouden antologia etenee kronologisesti. Antologian avaa **J.K. Ihalaisen** pitkä runo »Ihosi alla kytevät sanat» (Palladium, 2000), josta myös teoksen komea nimi on poimittu. Päätösrunoksi valikoitui **Merja Virolaisen** runo »Kuuma kielioppi» (Tammi, 2017).

Antologian formaatin vuoksi joidenkin runojen typografista asettelua on jouduttu hieman muuttamaan alkuperäisestä. Muutokset on suunniteltu yhteistyössä runoilijoiden kanssa. Lisäksi sisällöllistä rajausta on tehty yksittäistapauksissa, esimerkiksi **Juhana Vähäsen** runoelmamuotoisesta *Nymfaionista* (Poesia, 2014) on irrotettu antologiaan runoilijan ehdottama katkelma. Yhtenäisyyden vuoksi runot saivat yhteisen fontin, poikkeuksena kuitenkin **Vesa Haapalan** »Army of Lovers» (Otava, 2012), jonka typografian on suunnitellut graafikko **Markus Pyörälä**. Mukaan valittiin myös kaksi runoa **Saila Susiluodon** *Antikytherasta* (Taiste/Aalto-yliopisto, 2015), joka on runosovellus iPadille. Muuten tekstit ovat siinä muodossa kuin ne alkuperäisteoksissa ilmestyessään olivat.

*

Antologiassa runoilijoista ei ole laajempaa esittelyä, vaan tila on varattu runoille. Ehdotin kuitenkin tekijöille, että he kirjoittaisivat muutaman saatevirkkeen runojensa perään. Saatevirkkeiden laatiminen oli toki vapaaehtoista. Joku kuvaili runon syntyhetkeä tai taustatietoja, joku sen ominaispiirteitä, joku eroottisen

elementin käyttöä tai oman kirjoittamisen estetiikkaa yleisemmin. Jotkut kommentoivat kaikkia runojaan erikseen, jotkut niitä sarjana. Kirjoittajat eivät siis tulkitse runojaan lukijoiden puolesta, mutta halutessaan he ovat voineet avata niiden merkityksiä: onhan runoilija aina myös tekstinsä ensimmäinen lukija.

Runo on tunnettu kyvystään tiivistää ja kyseenalaistaa. Runouden lähtökohta on haastaa perinteisiä kielenkäytön keinoja. Se rakentaa paradokseja ja monimerkityksisyyttä ja pystyy rinnastamaan melkein mitä tahansa melkein mihin tahansa. Olinkin varsin utelias lukemaan, miten runoilijat avasivat luomisprosessiaan tai yleisempiä ajatuksiaan tai tekivät läpinäkyvämmäksi runon tapaa olla. Tekijät pääsivät samalla tarkastelemaan varhaisempaa tuotantoaan: tähän on tultu, tuolla kuljin silloin. Kuten **Johanna Venho** osuvasti kiteytti saatteensa lähetettyään: »Olipas jännä matka omiin runoihin tämä.»

Uskon, että antologian tarjoamista lähes kahdesta ja puolesta sadasta runosta jokainen löytää omat suosikkinsa. Rohkea toiveeni on, että näin monipuolisen valikoiman innostamana lukija kiinnostuisi nykyrunoudesta laajemminkin.

Nautinnollisia lukuhetkiä!

Helsingissä 27. maaliskuuta 2017

Sinikka Vuola

kosketan sinua ihon alle | 2000

J.K. Ihalainen: Ihosi alla kytevät sanat

(PALLADIUM, 2000)

IHOSI ALLA KYTEVÄT SANAT

Kaikki on tulessa
kaikki ovat tulessa
kaikki teeskentelevät olevansa tulessa
minä tulen Tulen saarelta
olen täyttänyt ruumiini tulella
olen täyttänyt ruumiini tulella
olen täyttänyt ruumiini tulella
minä täytän maailman
sillä mitä maailma ei tunne
minä olen sokea valtimo
minä olen veren umpikuja
olen sokea ja nälkäinen
minä kosketan sinua ihoon
minä kosketan sinua ihon alle
hikesi on suolaista kuin meren vedet
minulla ei ole peilikuvaa
enkä anna itselleni enää anteeksi
näen vain kirjoitetun nahkasi kooman
näen vain kirjoitetun nahkasi kooman
näen vain kirjoitetun nahkasi kooman

oletko sinä taas humalassa
silmäripsesi ovat sekaisin

sinä puhut niin paljon
etten minä ymmärrä
minun rahat menee sinun oliiveihin
en saa kengännauhojani auki
minä tiedän
Loistava Polku kutsui sinut taistelemaan
kolmannen maailman vapauden puolesta
minä tiedän
Ulrike Meinhof kutsui sinut murentamaan
Berliinin muurin tomuksi
pakolaiset nuolevat tomua
ano armoa
ano armoa
ano armoa
sulje silmäsi
näiltä himon ja nälän mainoskatkoilta
katso miten sähköiset skorpionit
parittelevat juoksuhiellä
jätä Mahler
jätä Stones
opiskele babYLONIAA
opiskele mayojen ajanlasku
äänestä sotaa
äänestä kuolevia isänmaallisia sankareita
avaa yösi pimeydessä hohtaville apinoille
sinun läpikuultava vartalosi lentää
yli Myrskyä harjoittelevan teatteriseurueen
tyttäresi ryhtyvät tuoksumaan tiikereiltä
ja repimään lakanoitaan

pakanalliset kuumeet polttavat sinua
partakoneenterähymyt hyväilevät sinua
sinä elät äkillisten nautintojen

akustisessa maailmassa

kipu pitää hereillä
sinulle on annettu tilaisuutesi
tanssia maanalaisissa tanssisaleissa
eksoottisten tuoksujen keskellä
soittokunnat rakastavat nähdä
miten ihmiset tanssii
ensin hieman mustalaismusiikkia
sitten leikkimistä
laskettelua
sinuttelua
sanoituksia
silmätysten suutlua
vatsat liki
ylösalaisin
alassuin,
takaperin
ristikkäin
vierivieressä
tulikuumat varpaat
jumalallinen raukeus

nykyään kaikki tarttuu
nykyään kaikki tarttuu
nykyään kaikki tarttuu

me palelemme kobra-auringon alla
istumme kansainvälisellä lentokentällä
etäisten jumbojettien räjähdellessä
suurkaupungin yllä
me odotamme repliikkejä aikatauluissa ja
pyhissä prosenteissa kelluvilta mielipuolilta
meidän on syötävä toisemme
lentokoneessa sydämemme hakkaavat
samaa mannertenvälistä rytmiä
istumme odotuksen ahdistamatta meitä
toisiamme koskettamatta
päättämme olla liian myöhään perillä
sinun muistisi tanssii muukalaisrannalla
tuhannen mustaa kynttilää palaa hiekalla
(ne syövät koiria öisin)
sinä teeskentelet pyrähteleviä lintuja
joilla on siivet sahanpurua
sinä salamatkustat kohti aurinkoa
täydellä kuulla luolasi täyttyvät nousuvesistä
minä uitan mustekaloja sinun sisääsi
sinun vatsasi on Tiibetin ylänkö
gombasi ovat täynnä transsimusiikkia ja mantraa
sinun kätesi syleilevät kaikkia maailman miehiä
 kuin Kalin kymmenet ahnaat kädet
sinun jalkasi tallaavat alleen raavaita miehiä
 kuin Välimeren naiset viinirypäleitä
kuningaskalastajat viipyvät olkapäilläsi
metsästäjähaukat metsästävät uniasi

aurinko piiloutuu otsaasi
tuli puikkelehtii sisääsi

tämä on kirjoitettu ihosi alle
kauan ennen syntymääsi
sinä olet Aurinko
sinä olet Aurinko
sinä olet Aurinko
sinä olet niin kuuluisa
ettet enää edes ole olemassa

näen vain kirjoitetun nahkasi kooman
näen vain kirjoitetun nahkasi kooman
näen vain kirjoitetun nahkasi kooman
enkä anna enää itselleni anteeksi
sinulla ei ole peilikuvaa
sinä täytät maailman sillä
mitä maailma ei tunne
olet täyttänyt ruumiini tulella
olet täyttänyt ruumiini tulella
sinä tulet Tulen saarelta
sinä suutelet yksisilmäistä noitaa silmään
sinä tanssitat yksisilmäistä noitaa
sade sataa silmiin
sinä olet sokea ja nälkäinen
sinä olet sokea valtimo
sinä olet veren umpikuja
kaikki teeskentelevät olevansa tulessa
kaikki ovat tulessa
kaikki on tulessa

Runo syntyi rakastuttuani tulevaan vaimooni.

Kirjoitin koko runon hänen alastomaan vartaloonsa, ja luin sen otsalampun valossa performancefestivaaleilla Kaapelitehtaalla vuonna 2000. Esityksen musisoi Sándor Vály ja RTV:lle kuvasi Erkki Pirtola.

Juhani Kelloso: Kelluvien kivien siltaa

(WSOY, 2000)

Kesäkuussa tuoksuisit pihlajalle
ja heinäkuussa timoteille, ajattelen
että elokuussa vielä kukkisi mesiangervo ja virmajuuri,
että syliä olisi viljapelto jossa kaikki kasvaa
ja vihannoi. Ajattelen että niittäisimme
yhdessä, pääni sekaisin
ajattelen tuoksuasi
ja kaikkea mitä meillä,
että kesä
olisi.

Muistin koura on pitkä kuin lain – yksi puhelinsoitto toi nuoruudesta hyökynä mieleen lyhyen mutta voimakkaasti vaikuttaneen tuttavuuden. Tämä runo seurasi ensimmäisenä syntynyttä ja kääntää esiin talvisen tarinan jälkeiset kesät.

Sirkka Selja: Puut herättävät muistini

(WSOY, 2000)

RUUSU

Läpi nokkosten ja villiintyneiden vadelmien
ruusu, punainen läikkä
tiheikön kätketystä haavasta kummunnut veri.
Pihamaan suloinen tuuli, ja sinä
niin poissa ja niin läsnä
minun kivussani, puutteessani.

Sirkka Selja: Puut herättävät muistini

(WSOY, 2000)

AALLOT

Aaltoilussa

yllä alla

pohjalta nousseet ihokarvat

sekaantuvat tajuntaan ja hiuksiin

koukistuneiden polvien

vahtoviivat

reidet tai käsivarret

leimahtavat valkoisina

pimeästä

paiskautuvat toisiinsa

muuttuneina

yhteisen valtameren liikkeeksi.

Johanna Venho: Ilman karttaa

(WSOY, 2000)

Nainen kahlaa lähteitä uudessa maassa,
johon putosi niin kuin rakkauteen pudotaan,
hulahdetaan, silmät sidottuina
vintinhajuisella liinalla:

perintökamaa, vanhaa pelkoa,
sovituskukke ja kultareunainen peili.

Mitä enemmän imetään,
sitä enemmän pulppuaa.

Märkiä aikoja liikkuu, hikoaa pintaan,
hän kahlaa suota, silmiä
lapsi vyön alla ja linnunluita kädessä,
pursuja, rahkasammalhuurua.

Sinuun voi luiskahtaa ja upota kuin pohjan imuun.

Hän kahlaa pitkin rintaviivaa.

Ensin on kysymys ajasta.

Kysymys on jättimäinen eikä sitä melkein uskalla kysyä. Sen kanssa valvoo öisin tai heräilee sudenhetkenä, yrittää tunkea sitä yhdentekevän alle ja säättää arkisten asioiden kanssa.

Mutta se ei anna rauhaa.

Ja kun sen sanoo ääneen, ei voi enää pysyä paikoillaan.

Kun suostuu rakkauteen, eteen vyörähtää mennyt ja tuleva. Se perintö, jota on pakko raahata mukana, halusi tai ei, ja se peili, josta näkee miten oma kuva ajan mittaan muuttuu.

Johanna Venho: Ilman karttaa

(WSOY, 2000)

Tuossa naisessa on tuore valmius
sulautua rojua imevään aukkoon
tai miehenmuotoiseen taloon jossa

kaikki kokemus on
voimallisempaa kuin ennen, mutta
itse ei voi kertoa siitä.

Taloon, jossa muuttuu eläimeksi,
hermo-olennoksi, ruokittavaksi ja ulostavaksi.
Tyydytetyksi: poltetut hermonpäät,
hyvää maitoa, syvää seksiä.

Kumma muisti jäytää, hän
eli vanhaksi toisin, yksin toisin.
Sairausko jäytää vai terveys?

Nainen ei kysy kuten se kiero muistio:
kumpi on tuottavampaa? Mitä ihmettä
hän kysyy? Kummassa tuulee vähemmän?

Eniten pelkään vangiksi joutumista. Siitä syntyi tämä runo, ja sama teema on välähdellyt usein myöhemminkin teksteissäni. Turvallisuuden hinta voi olla kova. Liina kiedotaan kaulaan, se lämmittää ja kuristaa. Mikä meitä taluttaa?

KATTAVA LÄPILEIKKAUS 2000-LUVUN RUNOUESTA

Olet täyttänyt ruumiini tulella juhlistaa suomalaisen runouden aistillisuutta ja erotiikan monimuotoisuutta. Teos tulee iholle ja täyttää lukijansa eroottisilla kohtaamisilla.

Antologiaan on valittu monipuolisesti tekstejä yli sadalta runoilijalta vuosilta 2000–2017. Teos hemmottelee lukijaansa ja tarjoaa laajan katsauksen nykyrunouteen.

Lisäksi kirja sisältää runoilijoiden kirjoituksia runojensa synnystä ja eroottisten elementtien käytöstä.

Kirjan toimittaja SINIKKA VUOLA (s. 1972) on helsinkiläinen kirjailija, jolta on julkaistu kolme runokokoelmaa sekä romaani *Replika*.

	 9 789510 415917
www.wsoy.fi	82.2 ISBN 978-951-0-41591-7